

Udskriftsdato: 15. december 2025

VEJ nr 9171 af 13/05/2008 (Historisk)

Vejledning om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen

Ministerium: Børne- og Undervisningsministeriet

Journalnummer: Undervisningsmin., sagsnr. 032.471.021

Senere ændringer til forskriften

BEK nr 999 af 15/09/2014

Vejledning om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen

Kapitel 1

Indledning

Som følge af de ændringer der er sket på folkeskoleområdet i forbindelse med kommunalreformens ikrafttræden den 1. januar 2007, har Undervisningsministeriet ændret reglerne om specialpædagogisk bistand til småbørn. De nye regler fremgår af Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 356 af 24. april 2006 om specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen.

Med nedlæggelse af amterne, sammenlægning af mange kommuner og opdeling af landet i fem regioner fra 1. januar 2007 overgik det samlede ansvar for den specialpædagogiske bistand til kommunerne. Regionerne har dog ansvaret for at videreføre og udvikle de lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud.

Ud over ændringerne som følge af kommunalreformen er kommunalbestyrelsens forpligtelse blevet udvidet til at yde specialpædagogisk bistand til de børn, som har behov for dette, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1. Efter den tidligere gældende bekendtgørelse - bekendtgørelse nr. 433 af 22. oktober 1979 - var der kun en forpligtelse til at yde specialpædagogisk bistand til børn med sprog- og talevanskeligheder. Der kunne desuden ydes specialpædagogisk bistand til børn, der af andre grunde krævede en særlig hensyntagen eller støtte.

Udvidelsen af forpligtelsen skal ses i sammenhæng med præciseringen af formålsbestemmelsen i bekendtgørelsens § 1, stk. 2. Det fremgår heraf, at formålet med den specialpædagogiske bistand er så tidligt som muligt at fremme udviklingen hos børn med særlige behov, således at de på lige fod med andre børn kan påbegynde skolegangen.

Bekendtgørelsen omfatter alene børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen. Elever i børnehavklassen omfattes af bekendtgørelse nr. 1373 af 15. december 2005 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Vejledningens opbygning og formål

Vejledningen forklarer og uddyber reglerne i bekendtgørelse nr. 356 af 24. april 2006 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen. Når der i denne vejledning henvises til »bekendtgørelsen« uden yderligere præcisering, henvises der således til bekendtgørelse nr. 356 af 24. april 2006.

I kapitel 2 defineres, hvad specialpædagogisk bistand er, og hvorledes denne bistand adskiller sig fra de tilbud, der gives i henhold til i lov om social service, sundhedsloven og lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudsloven). Dette gøres med udgangspunkt i bekendtgørelsens §§ 1-3.

Vejledningens kapitel 3 beskriver fremgangsmåden ved iværksættelse og ophør af specialpædagogisk bistand, jf. bekendtgørelsens §§ 4-8.

Kapitel 4 omhandler reglerne i forbindelse med flytning, jf. bekendtgørelsens § 9.

Kapitel 5 redegør for forventninger til kvalifikationer for de lærere og pædagoger, der yder den specialpædagogiske bistand, jf. bekendtgørelsens § 10.

I kapitel 6 beskrives særlige regler for Børneklubben og Skolen på Kastelsvej i Københavns Kommune, jf. bekendtgørelsens § 11.

Kapitel 7 forklarer reglerne for inddragelse af den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO), jf. bekendtgørelsens §§ 12-13.

Kapitel 8 beskriver mulighederne for at klage over den specialpædagogiske bistand, jf. bekendtgørelsens § 14.

Kapitel 2

Specialpædagogisk bistand, jf. bekendtgørelsens §§ 1-3

Den specialpædagogiske bistand retter sig mod børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen. Ifølge bekendtgørelsens § 1, stk. 1, skal denne gruppe børn tilbydes specialpædagogisk bistand, hvis børnenes udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte. Der er tale om børn, der ud over den almindelige støtte i dagtilbuddene har behov for målrettet støtte. Formålet med den specialpædagogiske bistand er så tidligt som muligt at fremme udviklingen hos børn med særlige behov, således at de på lige fod med andre børn kan påbegynde skolegangen. Der er således ikke tale om generel støtte til børns udvikling, men om en målrettet specialpædagogisk bistand der sigter mod skolegangen.

Hovedprincippet ved tilrettelæggelse af den specialpædagogiske bistand er, at denne - såvel fysisk som psykisk - griber så lidt ind i barnets dagligdag som muligt. Indhold og tilrettelæggelse af den specialpædagogiske bistand koordineres med hjemmets og dagtilbuddets aktiviteter og afvikles efter aftale med og under hensyntagen til barnets nærmiljø. Kvaliteten af den specialpædagogiske bistand bør jævnligt drøftes blandt de implicerede parter.

Den specialpædagogiske bistand omfatter følgende tre elementer, som er beskrevet i bekendtgørelsens § 2, stk. 1:

- Specialpædagogisk rådgivning og vejledning til forældre eller andre, der udøver daglig omsorg for barnet. Formålet med denne rådgivning og vejledning er at finde den mest hensigtsmæssige måde at understøtte barnets udvikling inden for rammerne af barnets hverdag, således at barnet får de bedste udviklingsbetingelser og så vidt muligt kan bibeholde et tilhørsforhold til dagtilbuddet. I særlige tilfælde, hvor barnet har specifikke vanskeligheder, kan det være nødvendigt for det pædagogiske personale at søge råd, vejledning og supervision hos andre faggrupper, såsom tale/hørelærere, ergoterapeuter, fysioterapeuter, psykologer og andre konsulenter.
- Særlige pædagogiske hjælpemidler, som er nødvendige i forbindelse med den specialpædagogiske bistand til barnet, skal stilles vederlagsfrit til rådighed af kommunen. Ved særlige hjælpemidler tænkes på materialer og hjælpemidler, som har til formål at støtte barnets udvikling med henblik på skolestart, fx særlige legeredskaber med det formål at udvikle barnets begrebsverden, særlige skriveredskaber til at afhjælpe finmotoriske vanskeligheder, særlig belysning samt farver og kontraster i de tilfælde, hvor barnet har et synshandicap, samt teknologiske hjælpemidler og særligt udviklet software til et barn, der fx har behov for at blive tilbudt undervisning med henblik på udvikling af sprog. Der er her tale om materialer og hjælpemidler, der ikke er til rådighed i dagtilbuddet. Hjælpemidler som fx kørestole, specialstole og borde m.v. til brug i hjemmet eller dagtilbud ydes efter lov om social service (lovbekendtgørelse nr. 1117 af 26. september 2007).
- Undervisning og træning af barnet tilrettelægges efter barnets særlige forudsætninger og behov og retter sig mod at øge barnets forudsætninger for at følge skolegangen, når den påbegyndes.

Den specialpædagogiske bistand tilrettelægges i samråd med forældrene og i fornødent samarbejde med social- og sundhedsforvaltningen med henblik på samordning med anden pædagogisk, sundhedsmæssig eller social indsats til barnet eller forældrene, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal sikre koordinering af de støtteforanstaltninger, der måtte være iværksat i forhold til det enkelte barn, således at disse i videst mulige omfang understøtter og supplerer hinanden.

Den specialpædagogiske bistand bør gennemføres på en sådan måde, at den har størst mulig sammenhæng med barnets daglige tilværelse, jf. bekendtgørelsens § 3. Dette betyder, at bistanden i videst mulige omfang bør iværksættes i barnets nære miljø, således at der er sammenhæng i den pædagogiske indsats,

som barnet møder. I de tilfælde, hvor den nødvendige faglige ekspertise ikke er til stede i barnets nærmiljø, inddrages eksterne fagpersoner.

Specialpædagogisk bistand i forhold til anden bistand

Kommunalbestyrelsen skal sikre, at der ydes støtte til de småbørn, der har behov herfor. Det lovmæssige grundlag for sådanne støtteforanstaltninger kan findes forskellige steder i lovgivningen. I forhold til den specialpædagogiske bistand, der ydes efter folkeskolelovens § 4, stk. 1, er det vigtigt at være opmærksom på følgende love:

- Lov om social service (lovbekendtgørelse nr. 1117 af 26. september 2007).
- Sundhedsloven (lovbekendtgørelse nr. 95 af 7. februar 2008).
- Lov nr. 501 af 6. juni 2007 om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudsloven) med senere ændringer.

Det er endvidere vigtigt at være opmærksom på, at tosprogede småbørn skal sprogscreenes i en alder af 3 år. Det er obligatorisk for tosprogede småbørn med behov for sprogstøtte at modtage sprogstimulering, jf. folkeskolelovens § 4 a, stk. 5. Undervisningsministeriet har udgivet en vejledning om obligatorisk sprogstimulering af tosprogede småbørn, som kan findes på ministeriets hjemmeside www.uvm.dk under linket udgivelser.

Undervisningsministeriet skal i denne forbindelse gøre opmærksom på, at § 11, stk. 1, i lov nr. 501 af 6. juni 2007 (dagtilbudsloven) indeholder bestemmelser om sprogvurdering af alle 3-årige børn. Sprogvurderingen skal ses i sammenhæng med de forpligtelser, som kommunalbestyrelsen i dag har efter reglerne i folkeskoleloven, og kan anvendes som supplement til grundlaget for kommunalbestyrelsens beslutning om at iværksætte specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 4.

Relation i forhold til lov om social service

Den specialpædagogiske bistand, som gives i henhold til bekendtgørelse nr. 356 af 24. april 2006, ydes for at fremme udviklingen hos børn med særlige behov, således at de på lige fod med andre børn kan påbegynde skolegangen. Den bistand, der ydes efter lov om social service, har et bredere sigte.

Bistand ydet efter serviceloven iværksættes så tidligt så muligt og i sammenhæng med eventuelle øvrige tiltag. Formålet med bistanden er at skabe de bedst mulige opvækstvilkår for børn og unge med særlige behov, således at de på trods af deres individuelle vanskeligheder kan opnå de samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed som deres jævnaldrende, jf. § 46 i lov om social service. Det vil sige, at der arbejdes med barnets kundskaber, færdigheder og holdninger, og hvorledes barnet mestrer sociale sammenhænge.

Begrundelsen for iværksættelse af bistand tager udgangspunkt i barnets vanskeligheder, der så vidt muligt skal løses i samarbejde med familien og dens medvirken. Der kan fx være tale om motoriske vanskeligheder, sociale og adfærdsmæssige problemer og specifikke funktionsnedsættelser. Den bistand, der ydes efter serviceloven, er ikke afgrænset til bestemte organisationsformer, særlige handicap eller specifikke tilbud. Bestemmelsen er udformet med hovedvægt på en vurdering af det enkelte barns behov ud fra en betragtning om, at børns udviklingsforløb er individuelt bestemt.

Der er ikke krav om en vurdering fra pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) i tilfælde af bevilling af støtte, herunder støttepædagogtimer, i henhold til den sociale lovgivning.

Overordnet set skal kommunalbestyrelsen sikre, at den indsats, der iværksættes efter serviceloven over for børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med et andet særligt behov for støtte, sættes i sammenhæng med den indsats, der iværksættes over for de samme børn og unge efter anden lovgivning, herunder folkeskolelovgivningen, jf. § 19, stk. 3, i serviceloven. Det er således kommunalbestyrelsens ansvar i henhold til serviceloven at koordinere sammenfald mellem de to regelsæt.

Bistanden efter serviceloven uddybes yderligere i vejledning nr. 93 af 5. december 2006 om formål og andre generelle bestemmelser i serviceloven (vejledning nr. 1 til serviceloven).

Relation i forhold til sundhedsloven

Det fremgår af sundhedslovens § 120, at kommunalbestyrelsen skal bidrage til at sikre børn og unge en sund opvækst og skabe gode forudsætninger for en sund voksentilværelse.

Ifølge § 123 i sundhedsloven pålægges kommunalbestyrelsen at oprette en tværfaglig gruppe, der skal sikre, at den enkeltes udvikling, sundhed og trivsel fremmes, og at der i tilstrækkelig omfang formidles kontakt til lægelig, social, pædagogisk, psykologisk og anden fagkundskab. Den tværfaglige gruppe skal koordinere indsatsen over for børn og unge med særlige behov.

De nærmere regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 1183 af 28. november 2006 om forebyggende sundhedsydelser for børn og unge.

Alle børn og unge skal tilbydes vejledning og oplysning om sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende foranstaltninger, og der skal føres tilsyn med barnets legemlige og psykiske helbredstilstand, jf. § 7 i bekendtgørelsen. Viser tilsynet, at barnet har behov for lægebehandling, henvises barnet til behandling hos praktiserende læge. Viser tilsynet, at barnet har behov for anden form for behandling, støtte og omsorg, formidles der kontakt til den tværfaglige gruppe, der er etableret i kommunen for at tilgodese børn og unge med særlige behov, jf. § 14 i bekendtgørelsen. Småbørn tilbydes forebyggende helbredsundersøgelser hos den praktiserende læge, hvilket omfatter samtale, undersøgelser og vaccination, jf. §§ 2-3 i bekendtgørelsen.

Ifølge § 11 i bekendtgørelsen skal børn og unge med særlige behov indtil undervisningspligtens ophør tilbydes en særlig indsats, herunder en øget rådgivning, bistand samt eventuelt yderligere undersøgelser ved en læge eller sundhedsplejerske.

Sundhedsstyrelsen har i henhold til § 26 i bekendtgørelsen fastsat anbefalinger for tilrettelæggelsen og indholdet af de forebyggende sundhedsydelser: »Forebyggende sundhedsydelser til børn og unge. Anbefalinger« (Sundhedsstyrelsen 2007).

Som det fremgår af foranstående, retter bistanden efter sundhedslovgivning sig mod sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende indsatser. Der er ikke et krav om en vurdering fra pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) for at tilbyde støtte efter sundhedsloven.

Den specialpædagogiske bistand, der ydes efter folkeskoleloven, retter sig mod, at børn med særlige behov kan påbegynde skolegangen på lige fod med andre børn. I de tilfælde, hvor der forekommer overlapning mellem de to områder, skal indsatsen koordineres gennem den tværfaglige gruppe.

Relation i forhold til lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudsloven)

Børn og unge under 18 år med behov for støtte i et dagtilbud for at kunne trives og udvikle skal tilbydes en sådan støtte i tilbuddet, jf. dagtilbudslovens § 4, stk. 2. Det er kommunalbestyrelsens pligt at iværksætte støtten. Støtte og behandling til børn med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, som ikke kan dækkes gennem ophold i et dagtilbud efter dagtilbudsloven, gives i henhold til § 4, stk. 1, og § 32, stk. 1, i lov om social service (lovbekendtgørelse nr. 1117 af 26. september 2007).

Støtten efter dagtilbudsloven skal medvirke til, at børn og unge kan rummes i de almene tilbud, således at den pædagogiske indsats over for børn og unge i vid udstrækning bygger på de generelle og almene tilbud til børn og unge.

Forpligtelsen skal ses i sammenhæng med lovens overordnede formålsbestemmelse i § 1 og formålsbestemmelserne for de enkelte tilbud.

Det er blandt andet følgende overordnede formål med dagtilbudsloven:

- Fremme af børns og unges trivsel, udvikling og læring gennem dag-, fritids- og klubtilbud samt andre socialpædagogiske fritidstilbud.
- Forebyggelse af negativ social arv og eksklusion ved at de pædagogiske tilbud er en integreret del af både kommunens samlede generelle tilbud til børn og unge og af den forebyggende og støttende indsats over for børn og unge med behov for en særlig indsats, herunder børn og unge med nedsat psykisk og fysisk funktionsevne.
- Skabelse af sammenhæng og kontinuitet mellem tilbuddene og ved at gøre overgange mellem tilbuddene sammenhængende og alderssvarende udfordrende for børnene.

Begrundelsen for støtte tager udgangspunkt i barnets eller den unges generelle behov for støtte. Begrebet støtte på dagtilbudsområdet benyttes om den indsats, som tilbydes et barn eller en ung, der har behov for støtte for at trives, udvikles og lære i tilbuddet, jf. § 4, stk. 2, i dagtilbudsloven. Støtten kan fx tildeles børn og unge med motoriske vanskeligheder, sent udviklede børn og unge, børn og unge med adfærdsproblemer, børn og unge med fysisk og psykisk nedsat funktionsevne samt børn og unge med sociale og følelsesmæssige vanskeligheder.

Alle børn har behov for at blive understøttet i deres udvikling ved fx at hjælpe barnet eller den unge til at forstå sammenhænge, løse konflikter og etablere venskaber. Alle børn og unge skal understøttes gennem det daglige pædagogiske arbejde i tilbuddene. Der er ikke et krav om vurdering fra pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) for at tilbyde støtte efter dagtilbudsloven.

Der er med dagtilbudslovens § 11 sat fokus på børns sproglige udvikling. Loven foreskriver, at alle treårige børn skal tilbydes en sprogvurdering og opfølgende sprogstimulering, hvis der er behov herfor. Det fremgår af forarbejderne til dagtilbudsloven, at det skal ses i sammenhæng med de forpligtelser, som kommunalbestyrelsen har efter reglerne i folkeskoleloven.

Som det fremgår af foranstående, har støtte, der ydes efter dagtilbudsloven, et bredere sigte end den specialpædagogiske bistand, der ydes i henhold til folkeskoleloven. Formålet med den specialpædagogiske bistand efter folkeskoleloven er begrænset til at fremme udviklingen hos børn med særlige behov, således at de på lige fod med andre børn kan påbegynde skolegangen.

Eksempler på støttetilbud ydet i henhold til folkeskoleloven

Nedenstående er et eksempel på, hvorledes støtte ydet efter bekendtgørelsen kan udformes. I eksemplet tager bistanden overordnet set to former:

- Særlig opmærksomhed i forhold til lettere vanskeligheder.
- Specifik og individuel tilrettelagt bistand i forhold til sværere vanskeligheder.

Man kan fx arbejde med børn, der af pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) vurderes til at have en forsinket sprogudvikling eller lettere tale- og sprogvanskeligheder, ved at øve konkrete og strukturerede sprogsituationer individuelt eller i mindre grupper. Her kan blandt andet indgå øvelser, hvor børnene trænes til at opleve succes i dialogssammenhænge.

I de tilfælde, hvor et barn har et udtalt behov for tale- og sprogstøtte, vil denne støtte fx kunne gives som en kombination af individuel tilrettelagt taleundervisning et par gange om ugen og i en sproggruppe med 3-5 børn eller kombinationer heraf. Dette giver mulighed for individuelt tilrettelagte øvelser og at iagttage det enkelte barns kompetence i kommunikative og sociale situationer.

Den specialpædagogiske bistand kan også tage sigte mod børn med generelle gennemgribende udviklingsforstyrrelser. Dette kan være i form af en plads i en børnehave med særlig tilrettelagt pædagogik eller i en specialgruppe i dagtilbuddet, hvor man tilgodeser barnets behov for struktur og regelmæssighed. Såfremt der er tale om børn med opmærksomhedsforstyrrelser, kan der være tale om et særligt program, der er tilrettelagt til at støtte barnets kognitive færdigheder.

Eksempler på rådgivning og vejledning til forældre og personale ydet i henhold til folkeskoleloven

Forældrene til børn med særlige behov skal skriftligt orienteres om pædagogisk-psykologisk rådgivnings vurderinger og forslag til foranstaltning med betydning for deres barns udvikling og eventuelle støtteforanstaltninger. Herudover er det vigtigt, at personalet i dagtilbuddet og eventuelle andre professionelle rådgiver forældrene om, hvilke fælles aktiviteter med barnet, der kan fremme barnets udvikling. For et barn med sprogstimuleringsbehov kan dette blandt andet være at læse en bog, snakke om billederne, se fjernsyn og at tale om det, som man oplever. Den specialpædagogiske bistand kan omfatte information om og eventuelt udlån af specialpædagogiske materialer til forældrene og andre, der er i daglig kontakt med barnet.

Da den specialpædagogiske bistand også omfatter rådgivning af andre, der udøver daglig omsorg for barnet, bør personalet i et eventuelt dagtilbud også vejledes.

Kapitel 3

Fremgangsmåden ved iværksættelse og ophør af specialpædagogisk bistand, jf. bekendtgørelsens §§ 4-8

Henvendelse til kommunen med anmodning om specialpædagogisk bistand til et barn kan foretages af følgende:

- Barnets forældre.
- Andre med kendskab til barnet. Det kan fx være personale på barnets daginstitution, sundhedspersonale fra såvel den primære som den sekundære sektor eller personer fra barnets nærmiljø.

En sådan henvendelse bør fx finde sted, hvis der er en formodning om, at der eksisterer en uoverensstemmelse mellem barnets aktuelle kompetencer og de udviklingsmuligheder, der tilbydes inden for dagtilbuddets almindelige rammer eller i nærmiljøet, kombineret med en formodning om, at barnet har behov for særlig specialpædagogisk støtte. Der vil således være tale om børn, der ud over den almindelige støtte i dagtilbuddene har behov for yderligere støtte.

Det er kommunalbestyrelsens ansvar, at der på baggrund af en sådan henvendelse og efter samråd med forældrene foretages en pædagogisk-psykologisk vurdering af barnet. I den pædagogisk-psykologiske vurdering kan indgå:

- Samtaler med barnets forældre og andre voksne, der kan bidrage til at belyse barnets behov.
- Undersøgelser af barnets funktionsmåder og færdigheder.
- Udtalelser fra andre sagkyndige, herunder den kommunale sundhedstjeneste og sagkyndige fra andre kommuner eller den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO), jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 2.
- Iagttagelser af barnet, herunder pædagogisk og psykologisk testning.

Hvis det af vurderingen fremgår, at barnet har behov for specialpædagogisk bistand, skal vurderingen indeholde et forslag til den nærmere tilrettelæggelse af den specialpædagogiske bistand. Dette kan fx være forslag om iværksættelse af talepædagogisk bistand, bevilling af særlig kommunikationshjælpemidler og rådgivning af forældre med henblik på støtte til barnets sprogtilegnelse.

Såfremt barnet ikke vurderes til at have behov for specialpædagogisk bistand, kan vurderingen ledsages af en vejledning til forældre eller andre om, hvilke tiltag og foranstaltninger der må anses for hensigtsmæssige til forbedring af barnets situation. Dette kan fx være henvisning til de almindelige støtteforanstaltninger, der finder sted inden for dagtilbuddet.

Den pædagogisk-psykologiske vurdering afgives efter samråd med forældrene. Kan der ikke opnås enighed med forældrene, skal den pædagogisk-psykologiske vurdering redegøre herfor. I forbindelse med afgivelsen af vurderingen til kommunalbestyrelsen skal forældrene have en kopi, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 4.

I de mest specialiserede og komplicerede tilfælde kan der indhentes bistand fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO). Der henvises til kapitel 7 i nærværende vejledning.

Den pædagogisk-psykologiske vurdering fremsendes skriftligt til kommunalbestyrelsen, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 3. Vurderingen og et forslag til foranstaltning skal give kommunalbestyrelsen et fagligt grundlag til at kunne træffe beslutninger om, hvorvidt og i bekræftende fald hvilken specialpædagogisk bistand der skal tilbydes barnet.

Henvisning til specialpædagogiske bistand og inddragelse af forældre

Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om, hvorvidt der skal tilbydes barnet specialpædagogisk bistand. Afgørelsen træffes på grundlag af den pædagogisk-psykologiske vurdering. Afgørelsen skal begrundes, og den skal foreligge skriftligt. Kommunalbestyrelsen skal samtidig hermed orientere forældrene om deres klagemuligheder, jf. kapitel 8.

I kommunalbestyrelsens beslutning om, hvilken form for specialpædagogisk bistand, barnet skal tilbydes, skal der lægges betydelig vægt på de ønsker, som forældre måtte have til den nærmere tilrettelæggelse eller organiseringen af bistanden, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 1. Forældrene skal orienteres skriftligt om alle indstillinger, rapporter og beslutninger om iværksættelse af specialpædagogisk bistand.

Undervisningsministeriet skal i denne forbindelse gøre opmærksom på, at kommunalbestyrelsens tilbud om specialpædagogisk bistand til et barn er et tilbud, som forældrene kan modtage eller afslå.

Henvisning til regionale tilbud

Hvis kommunalbestyrelsen skønner, at barnets udvikling stiller krav om en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte, der bedst kan imødekommes ved en regional foranstaltning, kan kommunalbestyrelsen henvise til et sådant tilbud, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 2. I forbindelse med henvisningen skal kommunalbestyrelsen efter samråd med forældrene og eventuelle særlige sagkyndige fremsende en indstilling om, hvilke foranstaltninger der er nødvendige.

Det er regionsrådet, der med udgangspunkt i indstillingen og på baggrund af en forhandling med kommunen, træffer afgørelse om det nærmere indhold af foranstaltningen. Ved afgørelsen lægges betydelig vægt på forældrenes ønsker.

Ligesom ved de kommunale tilbud skal forældrene skriftligt orienteres om alle indstillinger, rapporter og beslutninger om iværksættelse af specialpædagogisk bistand ved regionsrådets foranstaltning.

Vurdering af forløbet af specialpædagogisk bistand

Det påhviler kommunalbestyrelsen at følge udviklingen hos de børn, der er henvist til specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 4, stk. 1. Dette skal blandt andet ske gennem drøftelser med forældre og andre med kendskab til barnet med henblik på ændringer og justeringer af den fastsatte ordning.

Beslutning om, hvorvidt den specialpædagogiske bistand skal fortsætte, ændres eller ophøre, træffes af kommunalbestyrelsen på baggrund af en udtalelse fra pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) og efter samråd med forældrene. Denne revurdering skal finde sted mindst én gang hvert halve år, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1.

Børn henvist til et regionalt tilbud

For børn, der modtager specialpædagogisk bistand i et regionalt undervisningstilbud, skal der mindst én gang hvert halve år tages stilling til, om den specialpædagogiske bistand skal fortsætte, ændres eller ophøre, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 1.

Beslutning om ændring af det nærmere indhold af foranstaltningen for det pågældende barn træffes af regionsrådet efter forhandling med kommunalbestyrelsen og efter samråd med forældrene. Dette er en følge af folkeskolelovens § 21, stk. 3, hvorefter regionsrådet træffer afgørelse om det nærmere indhold

af foranstaltningen på de regionale undervisningstilbud. I lighed med ændringer af kommunale foranstaltninger træffes beslutningerne på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med forældrene.

Overgang fra dagtilbud til skole

For børn, der modtager specialpædagogisk bistand, bør der i god tid inden barnet starter i børnehaveklasse eller i første klasse drøftes, hvorvidt barnet har behov for specialpædagogisk bistand i skolen og en eventuel organisering af en sådan bistand.

Pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) bør tage initiativ til en sådan drøftelse. I drøftelserne inddrages forældre, de lærere eller pædagoger, som har forestået den specialpædagogiske bistand, den kommende børnehaveklasseleder eller de kommende lærere i 1. klasse, den kommunale sundhedstjeneste og andre med kendskab til barnets særlige behov.

Såfremt det vurderes, at barnet har behov for specialpædagogisk bistand ved overgang til skolen, bør der foreligge en pædagogisk-psykologisk vurdering med forslag om omfang og indhold i den specialpædagogiske bistand i skolen. Forslaget bør være skolens leder i hænde i så god tid, at det er muligt at træffe de nødvendige beslutninger vedrørende specialpædagogisk bistand, inden barnet begynder i skolen.

Det skal i øvrigt bemærkes, at der i alle dagtilbud skal udarbejdes en skriftlig pædagogisk læreplan for børn i aldersgruppen 0-2 år og børn i aldersgruppen 3 år til barnets skolestart. Den pædagogiske læreplan skal give rum for leg, læring og udvikling af børn i dagtilbud, jf. § 8 i lov nr. 501 af 6. juni 2007 om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudsloven). Et af formålene med at indføre læreplaner i dagtilbud er at sikre barnet en harmonisk overgang fra dagtilbud til skole

Kapitel 4

Flytning til en anden kommune, jf. bekendtgørelsens § 9

Såfremt et barn, der modtager specialpædagogisk bistand, flytter til en anden kommune, er det kommunalbestyrelsens ansvar i den fraflyttede kommune at underrette kommunalbestyrelsen i den tilflyttede kommune om barnets behov og om de foranstaltninger, der har været iværksat for at imødekomme disse behov. Underretningen skal finde sted så hurtigt som muligt og senest 4 uger efter fraflytningen. Underretningen sker ved, at skoleforvaltningen i den fraflyttede kommune sender en rapport over den gennemførte bistand til skoleforvaltningen i den tilflyttede kommune. Herefter påhviler det tilflytningskommunen at etablere kontakt med barnets forældre med henblik på fortsat bistand.

Opmærksomheden skal henledes på, at den pædagogisk-psykologiske vurdering normalt kun kan fremsendes til skoleforvaltningen i tilflytningskommunen, såfremt forældrenes tilslutning foreligger. Der henvises herved til forvaltningslovens § 28 om videregivelse af oplysninger til en anden forvaltningsmyndighed.

Bestemmelsen i bekendtgørelsens § 9 svarer i øvrigt til bestemmelsen i § 9 i bekendtgørelse nr. 433 af 22. oktober 1979 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til småbørn, der gjaldt indtil udgangen af december måned 2006.

Kapitel 5

Personale til varetagelse af den specialpædagogiske bistand, jf. bekendtgørelsens § 10

Den specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, varetages af lærere eller pædagoger, der gennem specialpædagogisk uddannelse eller på anden måde har tilegnet sig de nødvendige faglige forudsætninger.

Kapitel 6

Børneklubben og Skolen på Kastelsvej i Københavns Kommune, jf. bekendtgørelsens § 11

Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune driver de landsdelsdækkende undervisningstilbud Børneklubben og Skolen på Kastelsvej på vilkår svarende til de, som gælder for de regionale lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud, jf. folkeskolelovens § 48 a. De fastsatte regler i bekendtgørelsens § 5, stk. 2-4, og § 7 om de regionale undervisningstilbud gælder derfor tilsvarende for de landsdelsdækkende tilbud beliggende i Københavns Kommune.

Kapitel 7

Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO), jf. bekendtgørelsens §§ 12-13

Det påhviler pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) at sørge for, at den nødvendige sagkundskab er til stede som grundlag for den pædagogisk-psykologiske vurdering af det enkelte barn, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 2, § 6, stk. 2, og § 7, stk. 2. Som supplement hertil kan PPR indhente vejledende specialrådgivning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager fra den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO) til brug for sin rådgivning af dagtilbud, forældre m.fl. Tilsvarende kan kommunen få vejledende bistand fra VISO til kommunens udredning i de mest specialiserede og komplicerede enkeltsager, hvor den fornødne ekspertise ikke kan forventes at være til stede i den enkelte kommune eller i regionens undervisningstilbud.

PPR tager stilling til, om der er behov for at indhente specialrådgivning eller bistand til udredning fra VISO. Beslutningen træffes efter samråd med forældrene.

Forældrene kan bede PPR om at indhente specialrådgivning eller bistand til udredning fra VISO. Hvis PPR afslår forældrenes anmodning, skal det fremgå af den skriftlige udtalelse til kommunalbestyrelsen, som PPR skal udarbejde i henhold til § 4, stk. 3 og 4. Det samme gælder for de skriftlige udtalelser, som PPR udarbejder som grundlag for stillingtagen om fortsættelse, ændring eller ophør af den specialpædagogiske bistand til det enkelte barn, jf. § 6, stk. 2, og § 7, stk. 2, i bekendtgørelsen.

Forældre og andre, som har kontakt til barnet, kan også henvende sig til VISO om vejledende specialrådgivning, jf. § 2, nr. 2, i bekendtgørelse nr. 161 af 10. marts 2006 om den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO).

PPR i barnets bopælskommune skal inddrages, før en institution, hvor barnet modtager den specialpædagogiske bistand, indhenter vejledende specialrådgivning fra VISO.

Kapitel 8

Klageadgang, jf. bekendtgørelsens § 14

Bestemmelserne om klageadgangen er fastsat i folkeskolelovens § 51. Der kan klages over følgende afgørelser:

Kommunale afgørelser

Der kan klages til kommunalbestyrelsen over tilbuddet om specialpædagogisk bistand. Kommunalbestyrelsens afgørelse af klagen kan ikke indbringes for en højere administrativ myndighed, jf. folkeskolelovens § 51, stk. 2. Undervisningsministeriet har derfor ikke hjemmel til at behandle klager over kommunalbestyrelsernes afgørelser inden for folkeskoleområdet.

Der er dog mulighed for, at forældrene kan indbringe nogle af kommunalbestyrelsens afgørelser for Klagenævnet for vidtgående specialundervisning. Klagefristen er fire uger fra meddelelsen af afgørelsen.

Klagenævnet kan behandle klager over følgende afgørelser vedrørende specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen:

- Kommunalbestyrelsens afgørelser om henvisning eller afslag på henvisning til specialundervisning, herunder specialpædagogisk bistand, ved regionsrådets foranstaltning, jf. folkeskolelovens § 51, stk. 3, 1. pkt.
- Kommunalbestyrelsens afgørelser om tilbagekaldelse af en henvisning til en regional foranstaltning, jf. folkeskolelovens § 51, stk. 3, 1. pkt.

Undervisningsministeriet skal i denne forbindelse gøre opmærksom på, at folkeskolelovens § 51, stk. 3, 1. pkt., også omfatter henvisning, afslag på henvisning og tilbagekaldelse af henvisning af børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen. Der skal herved henvises til folkeskolelovens § 20, stk. 3, 2. pkt., hvoraf det fremgår, at børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, også kan henvises til specialpædagogisk bistand på et regionalt undervisningstilbud.

Regionale afgørelser

Afgørelser, der er truffet af det enkelte regionale undervisningstilbud, kan indbringes for regionsrådet. Klagefristen er fire uger fra meddelelsen af afgørelsen.

Regionsrådets afgørelse af klagen kan ikke indbringes for en højere administrativ myndighed, jf. folkeskolelovens § 51, stk. 7. Undervisningsministeriet har således ikke hjemmel til at behandle klager over regionsrådenes afgørelser inden for folkeskoleområdet.

Regionsrådets afgørelser om det nærmere indhold af foranstaltningen på de regionale undervisningstilbud kan dog af forældrene indbringes for Klagenævnet for vidtgående specialundervisning, jf. folkeskolelovens § 51, stk. 8. Klagefristen er fire uger fra meddelelsen af afgørelsen.

Klagenævnets behandling

I forbindelse med behandlingen af klager vil klagenævnet tage stilling til, om bestemmelserne i forvaltningsloven - lov nr. 571 af 19. december 1985 - er overholdt, herunder bestemmelserne om partshøring, begrundelse og klagevejledning.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 12, stk. 1, at der i forbindelse med den pædagogisk-psykologiske vurdering efter bekendtgørelsens § 4, stk. 2, § 6, stk. 2, og § 7, stk. 2, skal pædagogisk-psykologisk rådgivning (PPR) tage stilling til, hvorvidt der i den konkrete sag er behov for at indhente specialrådgivning eller bistand til udredningen fra VISO.

I forbindelse med behandlingen af klager vil klagenævnet også kunne tage stilling til, om der burde være indhentet specialrådgivning eller bistand til udredningen fra VISO.

Klagenævnet kan kun behandle klager over manglende overholdelse af forvaltningsloven og manglende rådgivning eller bistand til udredningen fra VISO i forbindelse med behandlingen af sager, der falder inden for klagenævnets kompetence, jf. § 51, stk. 3, 1. pkt., og § 51, stk. 8, i folkeskoleloven.

Kapitel 9

Vejledningen fra 1980

Vejledning nr. 22017 af 24. april 1980 om specialpædagogisk bistand til småbørn bortfalder.

Hjemmesider med relevans for den specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen

- Undervisningsministeriet: <http://www.uvm.dk>
- Velfærdsministeriet: <http://www.social.dk>
- Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse: <http://www.sum.dk>
- KVIS programmet: <http://www.kvis.org>
- Specialundervisning i Norden: <http://www.nordspes.org>
- Specialundervisning i EU: <http://www.european-agency.org>
- Tilgængelighed: <http://www.tilgaengelighed.emu.dk/>
- Servicestyrelsen (VISO): <http://www.servicestyrelsen.dk>